

Οι αρχαίοι πίστευαν ότι ο άνθρωπος πλάστηκε από χώμα και νερό και σε χώμα και νερό θα καταλήξει («πάντες γαρ γαίης και ύδατος εκγενόμεσθα», δίδασκε ο Ξενοφάνης, «υμείς μεν πάντες ύδωρ και γαία γένοισθε», λέει ο Μενέλαος στην Ιλιάδα [Η, 99]). Αντίστοιχο ήταν το βιβλικό «γη ει και εις γην απελεύσει». Προϋπήρξαν οι Βαβυλώνιοι που πίστευαν ότι ο θεός τους, Μαρδούχ, πήρε χώμα και χόρτο κι έπλασε τον πρώτο άνθρωπο, που τον ονόμασε Αδάπα ή Αδάμου, τον Αδάμ της Βίβλου.

Στην ουσία, οι αρχαίοι πίστευαν ότι θεοί και άνθρωποι κατάγονται από την θεά Γη: Ουρανός – Τιτάνες – Δωδεκάθεο, όπως ήδη αναφέρθηκε για τους θεούς, πλάσιμο από χώμα και φωτιά ή νερό για τους ανθρώπους. Με την χάλκινη γενιά των ανθρώπων να κατάγεται απευθείας από τις Μελίες (τις Νύμφες, κόρες της Γης από το αίμα του Ουρανού).

Στον «Κατά πασών αιρέσεων έλεγχον», ο ιερομόναχος Ιππόλυτος (Β' με Γ' αιώνα) παραθέτει την αρχαία άποψη ότι η γη ήταν εκείνη που δημιούργησε τον άνθρωπο, επειδή δεν της αρκούσε να είναι μητέρα μόνο των δέντρων που δεν έχουν αισθήσεις και των ζώων που δεν διαθέτουν λογική.

Υπήρχε και η άποψη ότι ο άνθρωπος κατάγεται από άλλα όντα, χωρίς να έρχεται σε αντίθεση με την βασική προέλευση, το χώμα. Στο «Συμπόσιο» του Πλάτωνα αναφέρεται ότι αρχικά τα φύλα του ανθρώπου ήταν τρία: Αρσενικό, θηλυκό και αρσενικοθήλυκο. Ο άνθρωπος ήταν ένα στρογγυλό τέρας με δυο κεφάλια, τέσσερα χέρια, τέσσερα πόδια και δυο γεννητικά όργανα: Το αρσενικό (που καταγόταν από τον ήλιο) δυο όργανα αρσενικά. Το θηλυκό (που καταγόταν από την γη) δυο όργανα θηλυκά και το αρσενικοθήλυκο (που καταγόταν από την σελήνη, καθώς αυτή είχε κομμάτια κι από τον ήλιο κι απ' την γη) ένα αρσενικό και ένα θηλυκό. Όταν οι άνθρωποι αυτού του «διπλού γένους» το παράκαναν σε αλαζονεία και θέλησαν να συναγωνιστούν τους θεούς, ο Δίας έκανε να κοπούν στα δύο, ώστε να μοιραστεί στα δύο και να χαθεί η δύναμή τους. Δημιουργήθηκαν έτσι οι άνθρωποι όπως τους ξέρουμε. Κι επειδή είναι μισοί, αναζητούν το άλλο τους μισό και σμίγουν με αυτό, χάρη στον έρωτα.

Άλλες πεποιθήσεις όριζαν ότι η πορεία προς την δημιουργία του ανθρώπου δεν ήταν εξαρχής δοσμένη. Πλάστηκαν και τέρατα, όπως ο Μινώταυρος (μισός άνθρωπος, μισός

ταύρος), οι Κένταυροι (μισοί άνθρωποι, μισοί άλογα), οι Ημίκυνες (μισοί σκυλιά, μισοί άνθρωποι που δεν μιλούσαν αλλά γάβγιζαν), οι άνδρες φίδια και οι γυναίκες φίδια κ.λπ.

Ο αιρετικός πυθαγόρειος Εμπεδοκλής από τον Ακράγαντα (άκμασε τον Ε΄ αιώνα π.Χ.) έγινε ο θεωρητικός πρόγονος του δαρβινισμού πιστεύοντας και διδάσκοντας ότι τα όργανα του κάθε όντος ήταν αρχικά ατελέστερα και με τον καιρό τελειοποιήθηκαν και ότι τελικά οι άνθρωποι κατάγονται από άλλα ζώα, στην ολότητά τους τέρατα «διπρόσωπα, με δυο στέρνα», ενώ ο Αναξίμανδρος (610 - 574 π.Χ.) προσδιόριζε ότι ο άνθρωπος γεννήθηκε από άλλα ζώα. Κι από τον ΣΤ΄ αιώνα π.Χ., ο ποιητής (ιαμβογράφος και ελεγιογράφος) Σιμωνίδης ο Αμοργίνος, στην γραμμή του μισογυνισμού του Ησίοδου, καθόριζε ότι άλλη γυναίκα έχει πρόγονο την γουρούνα, άλλη την αλεπού κι άλλες την σκύλα, την γαϊδούρα, την γάτα, την πιθηκίνα και την μέλισσα.

(τελευταία επεξεργασία, 23 Σεπτεμβρίου 2020)